

Erve de Haar, parel aan de Petzoldweg

Ze vormen een twee-eenheid aan de Petzoldweg: erve Arke en erve De Haar. Nadat erve Arke enkele jaren geleden al was opgeknapt, wordt momenteel erve de Haar gerestaureerd. Naast het behoud en herstel van de monumentale waarde is ook hier duurzaamheid leidend.

Erve de Haar met de waterput die weer is voorzien van een puthaal.

AUTEUR
Helmig Kleerebezem

ACTUEEL

Tijdens de onlangs gehouden Twentse Ervendag was erve De Haar de locatie die zich in de meeste belangstelling mocht verheugen. Tientallen mensen meldden zich voor een rondleiding op de locatie die al ruim een jaar

door bouwhekken is afgesloten van de buitenwereld. Mogelijk behoorden de toekomstige bewoners ook onder de belangstellenden, want na de verbouwing wordt de boerderij verkocht en de grond in erfpacht uitgegeven. De nieuwe pachters wonen dan op een historische plek in een karakteristiek pand dat voorzien is van modern comfort.

Erve de Haar is sinds 2002 een Rijksmonument. Die status dankt het aan het algemeen belang, de ouderdom, historie, het type ontginningsboerderij en de relatie met Twickel. De geschiedenis van erve De Haar is nauw verbonden met die van het nabij gelegen erve Arke. De witgepleisterde panden zijn ontstaan uit veldhutten; illegaal opgetrokken woningen op de heidevelden van de marke Woolde. De bouwers werden beschermd door het 'schoorsteenrecht', een ongeschreven recht in de marken. Wanneer 's avonds met de bouw werd begonnen en er 's morgens bij zonsopgang rook uit de schoorsteen kwam, mocht er van de Markerichter twintig jaar gewoond worden. Baron Van Heeckeren kocht deze hut in 1839 en verhuurde het in twee gedeeltes. In 1843 werd de woning afgebroken en verrees ernaast een nieuw boerderijtje met de naam De Haar. De sluitsteen met jaartal boven de niendeur vormt hiervoor het bewijs. In 1847 werd even verderop een tweede boerderijtje gebouwd met de naam De Arke.

Erve de Haar werd aanvankelijk om niet beschikbaar gesteld aan een jachtopzichter maar vanaf 1848 werd het boerderijtje met twee strookjes bouwland, samen nog geen halve hectare groot, verpacht aan Gerrit Mensink. De pachter kreeg er ook nog een schapenschot bij en bijna anderhalve hectare

heide of plaggengrond die hij kon ontginnen. De niet-geleerde pachter ondertekende het pachtcontract met een kruisje. Ondanks het feit dat Mensink de beschikking kreeg over meer hectares grond, bleek de boerderij niet levensvatbaar. Vanaf 1897 werd het pand met een gedeelte van de grond verhuurd als personeelswoning voor jachtopzichteners, tuinmannen en bosarbeiders van Twickel.

Uit een inspectie van de Monumentenwacht in 2016 bleek dat de constructie van de boerderij, mede door regelmatig onderhoud en een renovatie in 2001, in een redelijke staat verkeerde. Wel bleken luiken aan vervanging toe te zijn, bevatte het dakbeschot asbest, moest het pleisterwerk worden hersteld en het rieten dakgedeelte vernieuwd. Voor de start van de restauratie in het voorjaar van 2018 werd nog een nadere inspectie uitgevoerd. "Toen bleek het pand aan de binnenkant er slechter aan toe te zijn dan gedacht", vertelt bouwbeheerder Jacco Hulst. "Tijdens het verwijderen van binnenwanden en het vervangen van vloer kregen we een goed beeld van de werkzaamheden."

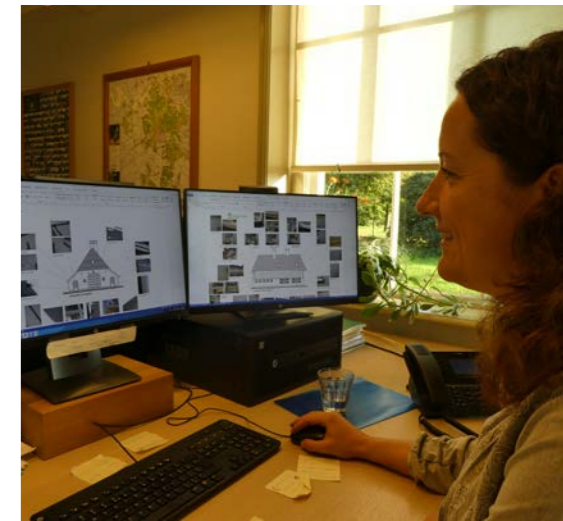
De restauratie is uitgevoerd onder regie van de bouwafdeling van Twickel. Net als bij erve Arke is er waar mogelijk gebruik gemaakt van bestaande materialen. Jacco Hulst wijst op de originele schouw en de herstelde gebintconstructie waardoor op de begane grond een mooie open indeling is ontstaan. "De kopers kunnen zelf het type keuken bepalen, maar de natte ruimte is al betegeld en voorzien van sanitair."

Op de bovenverdieping zijn drie slaapkamers met een badkamer gerealiseerd. Delen van het oude gebint zijn hierin opgenomen. De achtergevel, waar voorheen de niendeuren zaten, is voorzien van een nieuwe pui. Rondom de woning

is drainage aangebracht om het optrekkend vocht te verminderen. De historische bestrating wordt teruggelegd. De waterput op het erf is weer voorzien van een puthaal.

Net als bij erve Arke is er een duurzame energievoorziening gerealiseerd. "Degelijkheid en duurzaamheid staan voorop", stelt Jacco Hulst. Op het dak van de schuur zijn zonnepanelen aangebracht en er wordt gebruik gemaakt van een warmtepomp. Maar anders dan bij erve Arke wordt de bodemwarmte via horizontale leidingen, drie meter onder het maaiveld, aangevoerd. Bij Arke is gebruik gemaakt van een luchtwarmtepomp, die de woning verwarmt via de buitenlucht. "Bij erve de Haar is de bron stabiel, is er 30% minder elektriciteit nodig en dit leidt tot

lagere verbruikskosten", zegt Jacco Hulst over de horizontale warmtebron. De totale werkzaamheden zijn begroot op € 480.000. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap neemt hiervan € 99.400 voor zijn rekening. Minister Van Engelshoven heeft vorig besloten 34 miljoen extra uit te trekken voor de restauratie en groot onderhoud van kerken, molens, buitenplaatsen en andere monumentale gebouwen. In totaal gaat het om 27 projecten in Nederland. Erve de Haar is het enige rijksmonument uit Overijssel op die lijst.

Irma Epping maakt de bouwtekening op de computer.

Twickel centraal op Ervendag

Erve de Haar stond in het middelpunt van de belangstelling tijdens de Twentse Ervendag. Vijf Twickelboerderijen openden de deuren.

De dag werd georganiseerd door de Stichting Twentse Erven die als doel heeft om de typische Twentse boerderijen met hun interieur, bijgebouwen en erven te behouden. Dat bij de zevende editie van de Twentse Ervendag louter Twickelboerderijen konden worden bezocht was geen bewuste keuze, verklaart bestuurslid Jan-Kees Stegeman. Aanvankelijk zou er ook een niet-Twickel erf meedoen, maar die viel op het laatste moment af. "Maar het pakte zo wel goed uit, want zo konden we de variatie in erven op één landgoed goed laten zien."

Behalve erve de Haar werden de bezoekers ook rondgeleid over erve Asbroek, erve Groot Avest, erve Klein Avest en erve Loobosch. Elk erf kent zijn eigen verhaal, waarbij de nadruk ligt op bijvoorbeeld het agrarische gebruik of de herbestemming met nieuwe functies. Het verhaal over de duurzame renovatie van Erve de Haar sprak de bezoekers erg aan. "Duurzaamheid is een actueel thema en Erve de Haar is het neusje van de zalm", aldus Stegeman.